הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רכא רכב

הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, (ה) וְאִם אֵין לוֹ שֻׁתָּף בַּשָּׂדֶה (ו) * מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ. הגה: (ג) (ז) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּהַשּׁוֹמֵעַ שֶׁיָּרְדוּ גְּשָׁמִים מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב (רשב"א (עט: ד"ה אלא) מהר"י):

רכב בְּרָכַת הוֹדָאַת הַטּוֹב וְהָרָע. ובו ד' סְעִיפִים:

א (א) [א]עַל (ס) (ב) שְׁמוּעוֹת שֶׁהֵם טוֹבוֹת לוֹ לְבַדּוֹ, (ג) מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְאִם הֵן טוֹבוֹת לוֹ וְלַאֲחֵרִים, מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב: ב * [ב]עַל שְׁמוּעוֹת רָעוֹת מְבָרֵךְ [ג]בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם * דַּיַּן הָאֱמֶת: ג [ג]חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה בְּדַעַת שְׁלֵמָה וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה (ד) בְּרָכָה שִׂמְחָה בְּשִׂמְחָה עַל הַטּוֹבָה, [ד]כִּי הָרָעָה לְעוֹבְדֵי הַשֵּׁם הִיא שִׂמְחָתָם וְטוֹבָתָם, כֵּיוָן שֶׁמְּקַבֵּל מֵאַהֲבָה מַה שֶּׁגָּזַר עָלָיו הַשֵּׁם נִמְצָא שֶׁבְּקַבָּלַת רָעָה זוֹ הוּא עוֹבֵד אֶת הַשֵּׁם, שֶׁהִיא שִׂמְחָה לוֹ: ד [ה]מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב (ה) אַף עַל פִּי שֶׁיָּרַע שֶׁמָּא יָבֹא לוֹ רָעָה מִמֶּנּוּ, (ו) כְּגוֹן שֶׁמָּצָא מְצִיאָה וְיָרֵא שֶׁמָּא יִשְׁמַע לַמֶּלֶךְ וְיִקַּח כָּל אֲשֶׁר לוֹ. וְכֵן מְבָרֵךְ עַל

א [א] בְּרָכוֹת נ"ד (ע"א) נ"ט (ע"ב). ב שָׁם נ"ד (ב). ג שָׁם נ"ד. ד טור. ה שָׁם נ"ד ק"ס (ע"א).

בְּאֵר הַיטֵב

אם עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁתָּף בְּשָׂדֵהוּ אֵינוֹ מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב כִּי אִם שֶׁהֶחֱיָנוּ, דְּטוֹבַת צְבִיעִים אֵינוֹ טוֹבָה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ג) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּהַשּׁוֹמֵעַ. וּבִרְכַּת פְּרוּשׁ הֵיכָא דְּשָׁמַע וְלֹא חָזָא וְאֵית לֵיהּ שָׂדֶה בְּשֻׁתָּפוּת מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְאִם יֵשׁ לוֹ שָׂדֶה לְבַדּוֹ מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, דְּבָזֶה אֵינוֹ תַּמְצִית דְּבָרָיו. וְהַנָּה אֵין חִלּוּק בֵּין רוֹאֶה לְשׁוֹמֵעַ. וּבִרְכַּת מוֹדִים לֹא נִתְקַנָּה אֶלָּא בְּרוֹאֶה, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב):

א (ס) שְׁמוּעוֹת. נָקֵט שְׁמוּעוֹת לְשׁוֹן רַבִּים לְאַשְׁמְעִינַן שֶׁאִם בָּאוּ לוֹ הַרְבֵּה בְּבַת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּכָלַל שֻׁתָּפִין: (ה) וְאִם אֵין לוֹ וְכוּ'. הָרוֹאֶה נִילוּס כְּשֶׁהוּא קָטָן וְחוֹזֵר וְרוֹאֵהוּ בִּזְמַן שֶׁהוּא גָּדוֹל וְשָׁמַח בִּרְאִיָּתוֹ, (ג) מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, אַף דְּאֵין לוֹ קַרְקַע, כֵּיוָן דְּהוּא בָּא מִזְּמַן לִזְמַן וְהוּא נֶהֱנָה וְשָׂמֵחַ בִּרְאִיָּתוֹ, לֹא גָּרַע מֵאָדָם הָרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְשָׂמֵחַ בִּרְאִיָּתוֹ דְּמְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, אֲבָל הָרוֹאֶה בְּכָל יוֹם, אַף דְּבָיוֹם זֶה נִתְרַפֵּא עַל שְׁלֵפָנָיו (ז) מִכָּל מָקוֹם לֹא יְבָרֵךְ, דְּקַמָּא קַמָּא בָּטֵיל בְּהַנָּהָר. וְאִם רוֹאֶה מַיִם שֶׁבְּכָלִ"ג [הוּא חֵלֶק מֵהַנִּילוּס שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט בּוֹ גַּם כֵּן מִגֹּדֶל הַנָּהָר], אִם כְּבָר רָאָה הַמַּיִם בְּמְקוֹמוֹ בַּנִּילוּס אֵין לוֹ לְבָרֵךְ עַל רְאִיַּת הַכְּלִי"ג, אֲבָל אִם לֹא רָאָה אֶלָּא עַתָּה בַּכְּלִי"ג מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, שֶׁרְגִילִין הָעוֹלָם לִשְׂמֹחַ גַּם בּוֹ: (ו) מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ. לְבַד וְלֹא הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ שֻׁתָּף (כּוּתִי) [עַכּוּ"ם] לֹא מִקְּרֵי שֻׁתָּף לְזֶה [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ]: (ז) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּהַשּׁוֹמֵעַ שֶׁיָּרְדוּ וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף שֶׁלֹּא רָאָה בְּעֶצְמוֹ רַק שָׁמַע מֵאֲחֵרִים שֶׁיָּרְדוּ גְּשָׁמִים בְּשָׂדֶה שֶׁלּוֹ אַחַר הָעֲצִירָה וְכַנַּ"ל (ס"א), גַּם כֵּן שַׁיָּךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְהֵינוּ כְּשֶׁהַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹ הוּא בְּשֻׁתָּפוּת וְכַנַּ"ל בְּרוֹאֶה בְּעֶצְמוֹ, וְאִם הַשָּׂדֶה שַׁיָּךְ לוֹ לְבַדּוֹ מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְכַנַּ"ל. וְאִם אֵין לוֹ שָׂדֶה (ה) אֵינוֹ מְבָרֵךְ כְּלָל וַאֲפִלּוּ בְּרִבַּת מוֹדִים הַנַּ"ל, דְּבָרְכָה זוֹ לֹא נִתְקַנָּה אֶלָּא בְּרוֹאֶה בְּעֶצְמוֹ וְלֹא בְּשׁוֹמֵעַ [מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סה ס"ז)], וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (נט: ד"ה ה"ג הא) מַסִּיק בְּסוֹף דְּבָרָיו דְּאֵין חִלּוּק כְּלָל בֵּין רוֹאֶה לְשׁוֹמֵעַ וְיָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת מוֹדִים אֲפִלּוּ בְּשׁוֹמֵעַ. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּיִסְפֹּק בְּרָכוֹת לְהָקֵל:

א (א) עַל וְכוּ'. וְדַוְקָא כְּשֶׁשָּׁמַע מִפִּי אָדָם (ס) נֶאֱמָן וְזֶה הָאָדָם רָאָה בְּעֶצְמוֹ, אֲבָל אִם שָׁמַע שְׁמוּעָה טוֹבָה שֶׁצְּרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אוֹ שֶׁהֶחֱיָנוּ, בֵּין שְׁמוּעָה רָעָה שֶׁצְּרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ דַּיַּן הָאֱמֶת] [א]וְאֵין הַמַּגִּיד נֶאֱמָן אוֹ שֶׁהַמַּגִּיד לֹא רָאָה בְּעֶצְמוֹ, לֹא יְבָרֵךְ, וְכֵן אִם שָׁמַע שְׁנַיִם הַגָּזְלָן שָׁגוּל מְמֻנּוּ, לֹא יְבָרֵךְ עַד שֶׁיָּשִׁיב לוֹ הַגְּזֵלָה. מִי שֶׁהַכְרָה מַחֲמַת עַנְיוּתוֹ לָקַחַת אִשָּׁה עֲשִׁירָה שֶׁלֹּא בְּחָפְצוֹ, מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְדַיַּן הָאֱמֶת [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים (סי' שפב)], וְכַמְדֻמֶּה שֶׁכְּהֵיוֹם מְמַעֲטִין בִּבְרָכוֹת אֵלּוּ [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"א)], גַּם בְּסֵפֶר מר וּקְצִיעָה (סי' רכג) מְפַקְפֵּק בָּזֶה: (ב) שְׁמוּעוֹת. נָקֵט (ג) בִּלְשׁוֹן רַבִּים לְהוֹרוֹת שֶׁאִם שָׁמַע כַּמָּה שְׁמוּעוֹת (ג) כֻּלָּן אַחַת דַּי לוֹ בִּבְרָכָה אַחַת: (ג) מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ. הֵינוּ (ד) כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׂמְחָה מֵהַשְׁמוּעָה, וְכֵן לְהַפּוֹךְ בְּדַיַּן הָאֱמֶת (ה) כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ צַעַר מֵהַשְׁמוּעָה: ג (ד) בְּרָעָה שֶׁמְּבָרֵךְ וְכוּ'. כִּי בָּאֱמֶת כָּל הַיִּסּוּרִין בֵּין בְּגוּף וּבֵין בְּמָמוֹן הוּא הַכֹּל כַּפָּרָה עַל הָעֲוֹנוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְהִתְיַסֵּר לָעָתִיד לָבוֹא שֶׁשָּׁם הָעֹנֶשׁ הוּא הַרְבֵּה יוֹתֵר גָּדוֹל, וְכָדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (כ"ר סה ט) יְצָחָק תָּבַע יִסּוּרִין [הֵינוּ שֶׁהוּא הִכִּיר גְּדֻלַּת מִדַּת הַדִּין שֶׁלָּעָתִיד, וּכְעֵין זֶה אָמַר גַּם כֵּן דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם 'סְמֹר מִפַּחְדֶּךָ בְּשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי' (תהלים קיט קכ)] וְתָבַע בְּעַצְמוֹ יִסּוּרִין כְּדֵי שֶׁיִּנָּקֶה מִכֹּל וָכֹל וְלֹא יִצְטָרֵךְ לְפָחֹד עוֹד], אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַיֶּיךָ דָּבָר טוֹב אַתָּה מְבַקֵּשׁ, וּמִפִּי אֲנִי מִתְחִיל, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כז א) 'וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאוֹת': ד (ה) אַף עַל פִּי שֶׁיָּרֵא וְכוּ'. כִּי אֵין לָנוּ לְהִסְתַּכֵּל בָּעֲתִיד, שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִהְיֶה כֵּן [רַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁ הַמִּשְׁנָה (פ"ט מ"ג)]: (ו) כְּגוֹן שֶׁמָּצָא מְצִיאָה. וְיָרֵא שֶׁיְּעַלִּילוּ עָלָיו וְיִקְחוּ אֶת אֲשֶׁר לוֹ, [ז]וּמַיְירִי (ו) שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲנָשִׁים בֵּיתִ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה טוֹבָה גַּם לָהֶם וְשַׁיָּךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, דְּאִי לָאו הָכִי יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ רַק שֶׁהֶחֱיָנוּ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) הָרַדְבַּ"ז (ח"א) עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן שי"ט. וְאִם יֵשׁ לוֹ שָׂדֶה בְּשֻׁתָּפוּת וְהַנִּילוּס הֲלֹא יְדוּעַ שֶׁעוֹלֶה וּמַשְׁקֶה הַשָּׂדוֹת, נִרְאֶה לְכְאוֹרָה פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וּמִרַּב פְּשִׁיטוּתוֹ לֹא הִצְרִיךְ הָרַדְבַּ"ז לְכָתְבוֹ: (ד) וַאֲפִלּוּ לֹא בָּרַךְ בֵּימִים הַקּוֹדְמִים, דִּכְבָר עָבַר זְמַנּוֹ עַיֵּן שָׁם בְּרַדְבַּ"ז: (ס) וּבְנַחֲלַת צְבִי (סק"ב) וְאֵלֶּיהָ רָבָה (סק"ד) חוֹלְקִים בָּזֶה וּסְבִירָא לְהוּ דִּכְשׁוֹמֵעַ כֵּיוָן דְּאֵין יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת מוֹדִים כְּשֶׁאֵין לוֹ שָׂדֶה, יְבָרֵךְ הַטּוֹב וּמֵטִיב, דְּטוֹבָה הוּא לְכָל כְּשֶׁיֵּשׁ זוֹל בָּעוֹלָם. וְלֹא הִצְרִיכוּ הַקְּצִיוֹת מִפְּנֵי שֶׁפָּשִׁיט בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (נט: ד"ה ה"ג הא) בְּסוֹף דְּבָרָיו דְּמִסְתַּבְּרָא דְּאֵין חִלּוּק

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) בסדר ברכת הנהנין (שם ה"ח) כתב שאם אין המגיד נאמן בעיניו יברך בלי שם ומלכות. **ב)** כתב בסדר ברכת הנהנין (שם): ומנהג העולם לומר ברוך דין האמת בלא שם ומלכות כששומעים ממיתת איזה אדם מישראל, אבל במי שיש לו צער במיתתו מפני אהבתו לו, וכל שכן באדם חשוב שמת צריך לומר בשם ומלכות. **ג)** בסדר ברכת הנהנין (שם ח"ט) כתב: אפילו אין לו בני בית מברך הטוב והמטיב, הטוב לו והמטיב לעניי ישראל, שהרי נתחייב בצדקה, שכל אדם חייב ליתן כפי השגת ידו וכופין וממשכנין על זה, משא"כ באחד שירש את אביו אין זו טובה לעניי ישראל, אבל במי שיש לו צער ליתן צדקה מממון זה לעניים, והמעשר שיפריש הבן יכול הוא להוציא לשאר מצוות.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הָרָעָה בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת אַף עַל פִּי שֶׁיָּבֹא לוֹ טוֹבָה מְמֻנּוּ, כְּגוֹן שֶׁבָּא לוֹ שָׁטָף עַל שָׂדֵהוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכְּשֶׁיַּעֲבֹר הַשָּׁטָף הִיא טוֹבָה לוֹ, שֶׁהִשְׁקָה שָׂדֵהוּ:

רכג מִי שֶׁיָּלְדָה אִשְׁתּוֹ, וּמַת מוּרִישׁוֹ, וּבָנָה בַּיִת חָדָשׁ, וְקָנָה כֵּלִים חֲדָשִׁים, מַה מְּבָרֵךְ. וּבוֹ ו׳ סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת נ״ט (ע״ב). ב הַגָּהוֹת מֵיימוֹנִיּוֹת (דפוי קושטא) פֶּרֶק ד׳ (ה״ט) בְּשֵׁם סְמ״ק (מצוה קנא בהגהות אות יא). ג שָׁם בַּגְּמָרָא.

א (א) * [א]יָלְדָה (ס) אִשְׁתּוֹ (ב) * זָכָר, (ג) מְבָרֵךְ (ג) הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, [ב]וְגַם הִיא צְרִיכָה לְבָרֵךְ כֵּן. הַגָּהּ: (ד) וְאִם מֵתָה אִשְׁתּוֹ (ה) * בְּלִדָּתָהּ (ו) מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, דְּהָא לֵיכָּא הֲטָבָה לְאַחֲרִינִי. וְכֵן אִם מֵת הָאָב קֹדֶם שֶׁיָּלְדָה אִשְׁתּוֹ, הִיא מְבָרֶכֶת שֶׁהֶחֱיָנוּ (כֵּן נִרְאֶה לִי לְיַשֵּׁב (ג) הָרַשְׁבָּ״א (ס״ק) סִימָן רמ״ה). * וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁנֶּהֱגוּ לְהָקֵל (ד) (ז) בִּבְרָכָה זוֹ, שֶׁאֵינָהּ חוֹבָה אֶלָּא רְשׁוּת, וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט שֶׁרַבִּים מְקִלִּים בְּאֵלּוּ הַבְּרָכוֹת: **ב** (ה) (ח) [ג]מֵת אָבִיו, מְבָרֵךְ (ו) דַּיַּן

בַּאֵר הֵיטֵב

אַחַת דַּי בִּבְרָכָה אַחַת. הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן קצ״ט. שָׁמַע שְׁמוּעָה שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אוֹ שֶׁהֶחֱיָנוּ אוֹ דַּיַּן הָאֱמֶת וְאֵין הַפַּגִּיד נֶאֱמָן אוֹ שֶׁלֹּא רָאָה הַדָּבָר, לֹא יְבָרֵךְ, וְכֵן אִם שָׁמַע שְׁנַיִם הַזַּלְזָן, לֹא יְבָרֵךְ עַד שֶׁיִּשְׁיֵר לוֹ הַגְּזֵלָה. סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ תתמא), מֹשֶׁה מִשָּׁה (סי׳ שסט). מִי שֶׁהִכְרִיחַ מַחֲמַת עֲנִיּוּתוֹ לָקַחַת אִשָּׁה עֲשִׁירָה שֶׁלֹּא בְּחָכְמָה, מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְדַיַּן הָאֱמֶת. סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ שפב), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

א (ס) **אִשְׁתּוֹ.** וּבְאֵלּוּ אֵין חִלּוּק בֵּין רוֹאֶה לִשְׁמֹעַ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ב) **הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב.** וְיִשְׁתַּחֲוֶה כְּנֶגֶד מִזְרָח וִיבָרֵךְ. מְצָאתִי כְּתוּב. אַף שֶׁהָיָה לוֹ כְּבָר בָּנִים. ט״ז (סק״א): (ג) **הָרַשְׁבָּ״א.** וְט״ז (שם) כָּתַב דִּכְרַבֵּנוּ הַמְחַבֵּר עִקַּר דַּאֲפִלּוּ מֵתָה אִשְׁתּוֹ מְבָרֵךְ

בַּאוּר הַלָּכָה

א * **יָלְדָה אִשְׁתּוֹ וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) **שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים** (סי׳ תתמג) **דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁנּוֹלַד לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ בֵּן, אוֹ שֶׁנּוֹלַד בֵּן לְאוֹהֲבוֹ שֶׁהוּא צַדִּיק וְחָסִיד. אֲמְנָם לְפִי מַה שֶּׁרָאִיתִי בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א** חֵלֶק ד׳ סִימָן ע״ז [וְהָעִתִּיקוֹ הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּקִצּוּר רֵישׁ סִימָן רכ״ה (ב״י ד״ה ומ״ש והוא, ומג״א סק״א)] **מוּכָח דְּפָלִיג עַל זֶה,** שֶׁמְּסִיק שָׁם [א]דְּלְאו בְּכָל דָּבָר שַׁנְּהָנֶה הוּא וַאֲחֵרִים עִמּוֹ שַׁיְּבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, שֶׁאִם כֵּן אֶפְלוּ אַקְרָא חַדְתָּא יְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְגַם לָמָּה שָׁאֲלוּ בַּגְּמָרָא (נט:) בְּיִלְדָה אִשְׁתּוֹ זָכָר מַאן אֵיכָּא אַחֲרִינָא בַּהֲדֵיהּ וְאָמְרוּ דְּהָתָם נַמִּי אֵיכָּא אִשְׁתּוֹ בַּהֲדֵיהּ, תִּיפּוּק לֵיהּ מִשּׁוּם בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ דְּנֶהֱנִים וּשְׂמֵחִים עִמּוֹ, וַאֲפִלּוּ הָכִי נֶהֱנִים בִּלְדַּת זְכָרִים, אֶלָּא דִּבְרָכָה זוֹ הוּא דְּוַקָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹעֶלֶת וְהֶנְאָה בּוֹ כִּירִידַת גְּשָׁמִים וּרְשֹׁת הָקְרוֹבִים וּלְעִנְיַן רִבּוּי יַיִן שֶׁאֲחֵרִים נֶהֱנִים וְשׂוֹתִים מִמֶּנּוּ עִמּוֹ [וְכִדְלְעֵיל בְּסִימָן קע״ה (ס״ד ובמשנ״ב ס״ק טו) עַיֵּן שָׁם], וְכֵן בִּלְדַּת אִשְׁתּוֹ זָכָר יֵשׁ לָאָב וְלָאֵם הֲנָאַת תּוֹעֶלֶת, חֲדָא דַּהֲוָה לְהוּ חוּטְרָא לְיָדָא וּמְרַה לְקִבּוּדָה, וְעוֹד שֶׁהוּא כְּיָרֵךְ הָאָב וְהָאֵם, וּמִדַּת כָּל אָדָם תְּאֵבִין לוֹ לְיָרְשָׁן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְהֶנְיֵ שֶׁזָּכַר הַסֵּפֶר חֲסִידִים לֹא שַׁיָּךְ טַעַם זֶה, וְגַם בַּיָּחֵר הַפּוֹסְקִים לֹא נִזְכַּר הַדָּבָר אֶלּוּ בִּדְבָר שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּהַדְיָא:

* **זָכָר וְכוּ׳.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק ב׳-ג׳), **וּלְדִינָא יֵשׁ לְעַיֵּן אִם יֵשׁ לוֹ בְּמָה בָּנִים וְאֵין לוֹ בַּת וְתֹאַב שֶׁתִּוָּלֵד לוֹ בַּת וְנוֹלַד לוֹ בֵּן, אִם יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּרִכַּת הַטּוֹב, אֲחֲרֵי דְּסוֹף הַדָּבָר הוּא דְּלָא נִיחָא לֵיהּ בְּזָכָר, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **בְּלִדָּתָהּ. מִלְּשׁוֹן זֶה מְשֻׁמָּע לְכָאוֹרָה דְּאִם מֵתָה אֵיזֶה שָׁעָה אַחַר לִדָּתָהּ וְהוּא לֹא בֵּרַךְ עַדַיִן, יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַחַר שְׁמָתָהּ,** עַל הַהֶנְאָה שֶׁהָיְתָה לוֹ מִקֹּדֶם. **וְיֵשׁ לְדַחוֹת** דְּכֵינָן שֶׁקֹּדֶם שֶׁבֵּרַךְ מֵתָה וְאֵין לוֹ עַתָּה הֲנָאָה גַּשְׁמִית בִּבְנָהּ, שׁוּב לֹא יָכוֹל לוֹמַר בְּרָכָה זוֹ, וְדוֹמְיָא דְּמֵי שֶׁגָּמַר אֲכִילָתוֹ וְנִזְכַּר שֶׁלֹּא בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא שֶׁשּׁוּב לֹא יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל הֲנָאָה הַקּוֹדֶמֶת (סי׳ קסז ס״ח) **[וְתֵדַע דְּמֵי שֶׁמֵּת אָבִיו וְיֵשׁ לוֹ אַח דְּמְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב עַל הַיְרֻשָּׁה וּמֵת הָאַח עַד שֶׁלֹּא בֵּרַךְ הַבְּרָכָה [וְהוּא יוֹרְשׁוֹ גַּם כֵּן מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִגִּיחַ בֵּן], אִשּׁוּ יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב מִפְּנֵי שֶׁהָיָה לוֹ לְאַח הֲנָאָה מִקֹּדֶם, זֶה וַדַּאי לְכָאוֹרָה לֹא מִסְתַּבְּרָא],** וּמַאי דִּנְקִיט הָרַמְ״א בְּלִדָּתָהּ, מְשׁוּם דְּאִי לָאו הָכִי הָיָה מְבָרֵךְ תֹּכַף אַחַר לִדָּתָהּ, וְלֹא רָצָה הָרַמְ״א לְצַיֵּר בְּאֹם לֹא בֵּרַךְ מִקֹּדֶם, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קע״ה בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וכתב הרא״ש) לְעִנְיַן שִׁנּוּי יַיִן אִם צָרִיךְ הַבְּרָכָה דְּוַקָּא עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן, **וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ וְכוּ׳ אֶלָּא רְשׁוּת. רוֹצֶה לוֹמַר יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּהוּא רְשׁוּת מְשׁוּם** שֶׁרַבִּים מְקִלִּים בְּכָל הַבְּרָכוֹת (ט) שֶׁאָר אָדָם כְּשֵׁר שֶׁאָדָם מְצַטַּעֵר עָלָיו, דְּהוּא בְּכְלָל שְׁמוּעוֹת רָעוֹת. מֵיהוּ הָעוֹלָם נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְאֵינוֹ וְהוּא הַדִּין

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **יָלְדָה וְכוּ׳.** וַאֲפִלּוּ לֹא רָאָה בְּעֶצְמוֹ (ס) רַק שָׁמַע כְּשֶׁהָיָה בְּעִיר אַחֶרֶת, (ב) וְכֵן בְּמַה שֶׁמְּבֹאָר בְּסָעִיף ב׳: (ב) **זָכָר.** מִדְּסָתְמוּ הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ הָיוּ לוֹ כַּמָּה זְכָרִים וְאָבֵד שֶׁיִּוָּלֵד לוֹ בַּת כְּדֵי שֶׁיִּקְנִים מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֲפִלּוּ הָכִי אִם נוֹלַד בַּת (ג) אֵין מְבָרֵךְ עַל זֶה. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דִּבְכַמָּה רִאשׁוֹן כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ, דְּמֵי גָּרַע מִמֵּי שֶׁרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׂמַח בְּרִאיָתוֹ דְּמְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ כִּדְלְקַמָּן בְּסִימָן רכ״ה סָעִיף א׳: (ג) **מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב.** הַטּוֹב לוֹ דִּנְיָחָא לֵיהּ בְּזָכָר, וְגַם טוֹב לָהּ שֶׁגַּם לָהּ נִיחָא בִּבֵן זָכָר, (ד) וַאֲפִלּוּ הָיָה לָהֶם כְּבָר כַּמָּה בָּנִים. וְעַיֵּן בְּפָרִי מְגַדִּים (א״א סק״ב) דַּאֲפִלּוּ אִם לֹא בֵּרַךְ תֹּכַף כְּשֶׁשָּׁמַע, גַּם כֵּן יְבָרֵךְ לְכָלֵי עָלְמָא, דַּעֲדַיִן הַטּוֹבָה נִמְשֶׁכֶת: (ד) **וְאִם מֵתָה אִשְׁתּוֹ וְכוּ׳.** יֵשׁ אוֹמְרִים דְּהַמְחַבֵּר פְּלִיג עַל זֶה וּסְבִירָא לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ מֵתָה אִשְׁתּוֹ בִּלְדָּתָהּ מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, (ה) וְכָזֶה סְבִירָא לֵיהּ גַּם כֵּן הַטַּ״ז (סק״א) לְדִינָא, וְטַעְמוֹ שֶׁל הַטַּ״ז דְּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לָהּ טוֹבָה שֶׁהִשְׁאִירָה זָכָר בָּעוֹלָם, עַיֵּן שָׁם. אֲבָל בְּמַר וּקְצִיעָה פְּלִיג עַל זֶה דְּבִרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב נִתְקַן רַק עַל הַנָּאָה גַּשְׁמִיִּית וְלֹא עַל הֲנָאָה רוּחָנִיִּית לְבַד, וְכֵן בִּלְחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ״ט אות נב) וּלְבוּשׁ וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סב ס״א) כָּלָם הָעֲתִיקוּ לְדִינָא כְּהָרַמְ״א: (ה) **בְּלִדָּתָהּ.** מִלְּשׁוֹן זֶה מְשֻׁמָּע לְכָאוֹרָה דְּאִם מֵתָה אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר לִידָתָהּ מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, דְּמִכָּל מָקוֹם נִיחָא הָיָה לָהּ מִקֹּדֶם שֶׁמֵּתָה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה בלדתה): (ו) **מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ.** עַל לֵידַת הַבֵּן, אֲבָל שֶׁמִּתְחִלָּה צָרִיךְ (ז) לְהַקְדִּים לְבָרֵךְ דַּיַּן הָאֱמֶת עַל מִיתָתָהּ, דִּבְרִכַּת דַּיַּן הָאֱמֶת הִיא חוֹבָה כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן רכ״ב סָעִיף ג׳, וּבְרָכָה זוֹ דְּשֶׁהֶחֱיָנוּ יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא רְשׁוּת וּכְדִלְקַמֵּיהּ: (ז) **בִּבְרָכָה זוֹ.** פֵּרוּשׁ (ח) בִּבְרָכַת שֶׁהֶחֱיָנוּ, שֶׁעִקַּר בִּרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ רַק רְשׁוּת, (ט) נִתְקַן עַל דָּבָר הַבָּא מִזְּמַן לִזְמַן כְּמוֹעֲדִים וְכַדּוֹמֶה, וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט שֶׁרַבִּים מְקִלִּים בְּכָל הַבְּרָכוֹת כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ, אֲבָל אֵינוֹ נָכוֹן, דְּמַאי דְּאִתְּמַר (עירובין מ:) שֶׁהִיא רְשׁוּת, אֲבָל רַבִּים מְקִלִּין בְּכָל הַבְּרָכוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ וְאֵינוֹ נָכוֹן, דְּמַאי דְּאִתְּמַר אִתְּמַר. מָגֵן אַבְרָהָם. וְהוּא הַדִּין שְׁאָר אָדָם כָּשֵׁר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן תַּלְמִיד חָכָם, דְּהָוֵי בִּכְלָל שְׁמוּעוֹת רָעוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): **ב** (ה) **מֵת אָבִיו.** (ו) דַּיַּן **הָאֱמֶת.** וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ תְּחִלָּה דַּיַּן הָאֱמֶת, וְדַוְקָא אָבִיו אוֹ שְׁאָר אָדָם כָּשֵׁר שֶׁהוּא מִצְטַעֵר עָלָיו אֲבָל עַל שְׁאָר אָדָם אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְעַל כֵּן נוֹהֲגִין הָעוֹלָם לוֹמַר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

דְּמֵירֵי שְׁמָצָא כֵּלִים חֲשׁוּבִים שֶׁרָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְעַיֵּן בְּסִימָן רכ״ג סָעִיף ב׳ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אין):

א (ס) רא״ש (פ״ט סוס״י טו) וְשָׁאר פּוֹסְקִים: (ב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) וְאָפְשָׁר דְּהַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָאִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ מְצַוָּיָה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה לְעוֹלָם נִיחָא לָהּ בְּזָכָר: (ד) ט״ז (סק״א) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ רמה) וְדוֹמְיָא דְּכֵלִים חֲדָשִׁים:

(ה) וְכֵן מְצַדֵּד גַּם כֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב): (ו) כֵּן נִרְאֶה לִי. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רכ״ה מַה שֶּׁנִּכְתֹּב בְּעִנְיָן זֶה: (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג), וְזֶהוּ כַּוָּנַת הָרַמְ״א שֶׁכָּתַב וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט וְכוּ׳: (ח) עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִימָן רכ״ה סָעִיף ג׳: **ב** (ס) בַּ״ח (ס״ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְנָקֵט הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אָבִיו מְשׁוּם שְׁאָר הַבְּרָכוֹת שֶׁהַזְּכִירָם אַחַר כָּךְ:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובסדר ברכת הנהנין (פי״ב ה״ז) כתב שאם שמע על טובה שהגיע לאחר, כל שלבו שמח בטובתו, כגון שהוא אביו או רבו או רעו אשר כנפשו, מברך הטוב והמטיב, הטוב לו ששימח לבבו ומטיב למי שנעשית הטובה בשבילו [וראה בבדי השלחן (סי׳ סד סק״י) שכתב שזה ממש כדברי הא״ר בשם ס״ח].

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah